

Τελικά τι Επιλέγουμε για την Ελλάδα; Γαλάζια ή Μαύρη Ανάπτυξη;

Η προγραμματιζόμενη άντληση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ελλάδα θέτει σε δραματικό ρίσκο μη-αναστρέψιμης οικολογικής και κοινωνικό-οικονομικής καταστροφής τις ελληνικές θάλασσες, τις παραγωγικές χερσαίες ζώνες όπου προγραμματίζονται οι εξορύξεις, αλλά και την ίδια τη βιωσιμότητα της χώρας. Την στιγμή, λοιπόν, που η Ε.Ε. εξαγγέλλει την στρατηγική και τα σημαντικά αναμενόμενα οικονομικά οφέλη της Ελλάδας στο πλαίσιο της Γαλάζιας και της Πράσινης Ανάπτυξης, μία μεγάλη μερίδα Ελλήνων πολιτικών επιμένει να εστιάζει στη «Μαύρη Ανάπτυξη» και να προωθεί ως σανίδα σωτηρίας τις εξορύξεις υδρογονανθράκων, με αυτονόητη την υποβάθμιση τουριστικών, γεωργικών και φυσικών περιοχών, καθώς και των σχετικών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος» κάνει έκκληση στους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και σε κάθε ενεργό πολίτη να αναλογιστεί υπό ποιες προϋποθέσεις σχεδιάζεται να γίνει η εξόρυξη των μικρών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, τα οποία είναι σχετικά μικρής αξίας, αλλά στην πλειονότητά τους και υψηλού ρίσκου λόγω του μεγάλου βάθους, ή/και των δύσκολων γεωλογικών και σεισμολογικών χαρακτηριστικών στις περιοχές όπου εντοπίζονται:

- Το μόνο σίγουρο είναι ότι τα όποια οικονομικά οφέλη από τις εξορύξεις θα τα καρπωθούν οι πετρελαϊκές εταιρίες, οι οποίες θα έχουν και τον απόλυτο έλεγχο σε όλα τα στάδια των εργασιών (σεισμικές έρευνες, γεωτρήσεις, εγκαταστάσεις άντλησης, εξόρυξη, πώληση, αντιμετώπιση των περιστατικών ρύπανσης/διαρροών/ατυχημάτων, αλλά ακόμα και στις επιδημιολογικές μελέτες όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία).
- Από όλο αυτό το deal τα οφέλη των πολιτών θα είναι μηδαμινά, δεδομένου ότι για τους πολίτες το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο θα παραμείνει το ίδιο ακριβό, σε τιμές που καθορίζονται από τα διεθνή χρηματιστήρια. Ο ισχυρισμός ότι οι εξορύξεις θα βελτιώσουν το εμπορικό ισοζύγιο και θα ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας, αποτελεί φαιδρό επιχείρημα που προέρχεται από τους ίδιους οικονομολόγους και πολιτικούς που βούλιαξαν οικονομικά τη χώρα. Υπό τεράστιο συνεχές ρίσκο θα βρεθούν εκατομμύρια επαγγελματίες που απασχολούνται σε τομείς όπως ο τουρισμός, η αλιεία, η ιχθυοκαλλιέργεια, η γεωργία και τα πολυάριθμα συναφή γαλάζια και πράσινα επαγγέλματα, τα οποία μάλιστα προωθούνται από τις νέες στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ.

- Οι πολιτικοί, οι οικονομολόγοι και οι πετρελαϊκές εταιρίες που προωθούν τις εξορύξεις, παρουσιάζουν τη χωροθέτηση των επενδύσεων σαν να βρίσκονται σε περιοχές που μοιάζουν με την έρημο του Ιράκ και της Σαχάρας, ή τις απομακρυσμένες θάλασσες βόρεια της Νορβηγίας, ενώ προσποιούνται ότι αγνοούν ότι όλα αυτά προγραμματίζεται να γίνουν δίπλα σε παράκτιες και παραγωγικές περιοχές όπου ζουν και εργάζονται εκατομμύρια πολίτες. Οι περιοχές αυτές είναι ήδη παραγωγικές, με θεμελιώδη σημασία για την ελληνική οικονομία. Σήμερα αποτελούν σημαντικές τουριστικές ζώνες, σημαντικές περιοχές αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας, γεωργίας και κτηνοτροφίας, ενώ στηρίζουν χιλιάδες θέσεις εργασίας που σχετίζονται με τη πολυσυζητημένη στρατηγική γαλάζιας και πράσινης ανάπτυξης της Ε.Ε. Ας μην ξεχνάμε ότι οι εξορύξεις προγραμματίζονται να γίνουν κοντά σε οικοτόπους παγκόσμιας περιβαλλοντικής σημασίας.

- Αυτή η προοπτική μαύρης ανάπτυξης για την Ελλάδα στηρίζεται και από μία μειοψηφία επιστημόνων (συχνά παρηκμασμένων και κρατικοδίαιτων), που μπορεί να μην έχουν προσφέρει τίποτα άλλο σε αυτή τη χώρα, αλλά είναι έτοιμοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους κάθε φορά που προωθείται μία σαθρή επένδυση με αμφιλεγόμενα οφέλη. Όσον αφορά στα κίνητρά τους, έχουμε υποχρέωση ως ενεργοί πολίτες να αναρωτιόμαστε.

Καθώς οι υπέρμαχοι των εξορύξεων αρέσκονται να μιλούν με οικονομικούς όρους, οι ερευνητές του Ινστιτούτου «Αρχιπέλαγος», αφήνουν για λίγο στην άκρη τα ζητήματα φύσης και βιοποικιλότητας και καλούν τους πολίτες να αξιολογήσουν την κατάσταση και με αυτό το πρίσμα:

- Η εκτίμηση κερδών για το Ελληνικό δημόσιο είναι ακόμα ασαφής, όμως χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα ενός από τους πρώτους «τυχερούς» της Μαύρης Ανάπτυξης: το κοιτάσμα του Πατραϊκού. Σύμφωνα με τις πιο αισιόδοξες πρόσφατες οικονομικές προβλέψεις των επενδυτών, το ελληνικό δημόσιο θα λαμβάνει για τις εξορύξεις του κοιτάσματος του Πατραϊκού 200 εκατομμύρια ευρώ ανά έτος, (μία πρόβλεψη την οποία βέβαια κανείς δεν εγγυάται).

- Τι ρισκάρουμε όμως σε περίπτωση ατυχήματος; Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας μόνο κατά την περίοδο Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2018, τα έσοδα από τον τουρισμό στην περιοχή του Ιονίου και της Δυτικής Ελλάδας ξεπέρασαν τα 2 δις ευρώ, δεκαπλάσια δηλαδή από τις αισιόδοξες προβλέψεις εσόδων για το ελληνικό δημόσιο για τις εξορύξεις του κοιτάσματος του Πατραϊκού.

- Η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι σε μία περιοχή όπου γίνεται άντληση υδρογονανθράκων, τα ατυχήματα και η γενικότερη υποβάθμιση είναι αναπόφευκτα, παρ' όλους τους αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους και μέτρα πρόληψης. Γι' αυτό και είναι προφανές ότι εξορυκτικές δραστηριότητες δεν μπορούν να συνυπάρξουν με τον τουρισμό και τα λεγόμενα γαλάζια και πράσινα επαγγέλματα. Ας αναλογιστούμε το όφελος μόνο από τον κλάδο του τουρισμού στην ελληνική οικονομία, που για το 2017 έφτασε τα 35 δις. ευρώ αντιπροσωπεύοντας το 19,7% του ΑΕΠ της χώρας, με 935.000 θέσεις εργασίας

(24,8% της συνολικής απασχόλησης). Η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ προβλέπεται να αυξάνεται 3,7% κάθε χρόνο για την επόμενη δεκαετία με αναμενόμενο συνολικό οικονομικό όφελος στα 52,8 δισ. ευρώ το 2028 (σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο για τα Ταξίδια και τον Τουρισμό – WTTC). Ας μην ξεχνάμε ότι η βιομηχανία του τουρισμού στην Ελλάδα βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην ποιοτική φυσική και πολιτιστική κληρονομιά μας, δηλαδή στην εξαιρετική ποιότητα των θαλασσών μας, του νερού, του αέρα, της τροφής και του τοπίου γενικότερα.

Τι μας διδάσκει η διεθνής εμπειρία;

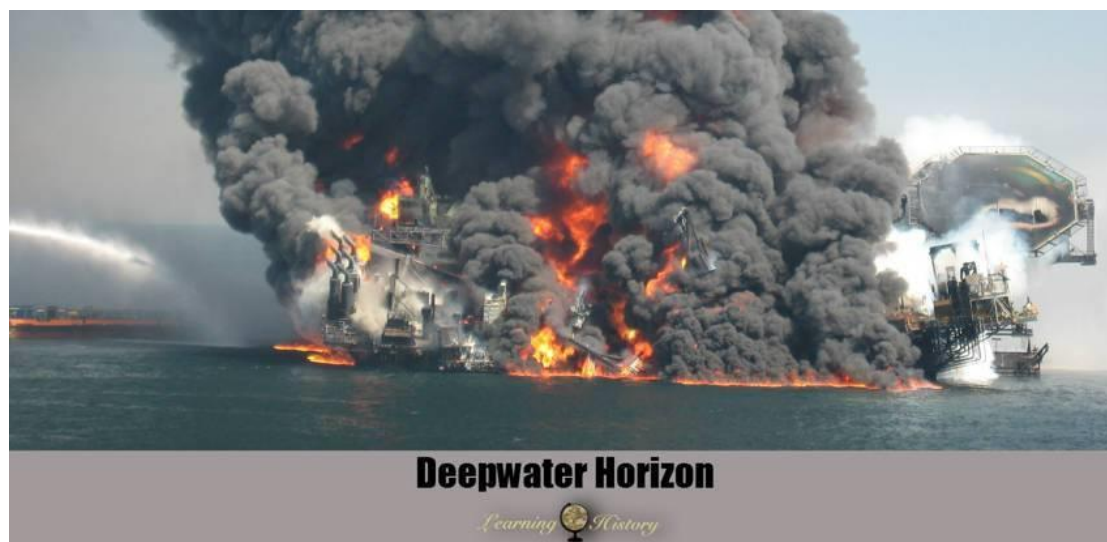
Η διεθνής εμπειρία αναδεικνύει χιλιάδες παραδείγματα ατυχημάτων που οφείλονται σε εξορυκτικές δραστηριότητες, ενώ πολυάριθμα είναι και τα περιστατικά που αποκρύπτονται. Στην περιοχή του ΒΑ Ατλαντικού όπου υπάρχει καλή παρακολούθηση, κατά την περίοδο 2007-2016 καταγράφηκαν 4,828 περιστατικά διαρροών υδρογονανθράκων. Ας εστιάσουμε όμως σε 2 χαρακτηριστικά παραδείγματα επιπτώσεων μίας χερσαίας και μίας υποθαλάσσιας εξόρυξης:

basilikata

Μπαζιλικάτα, Ιταλία

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των επιπτώσεων που μπορούμε να αναμένουμε από τις εξορύξεις αποτελεί η περιοχή Μπαζιλικάτα της νοτίου Ιταλίας, όπου από τη δεκαετία του 1990 υλοποιούνται εκτεταμένες δραστηριότητες χερσαίας εξόρυξης υδρογονανθράκων. Με την υπόσχεση πολιτικών και πετρελαϊκών εταιρειών ότι θα γίνει το «Τέξας της Ιταλίας», η Μπαζιλικάτα, έπειτα από σχεδόν 30 χρόνια εξορύξεων, σήμερα αντιμετωπίζει δραματική περιβαλλοντική καταστροφή, αυξανόμενα ποσοστά καρκίνου, κατεστραμμένη γεωργία, υποβαθμισμένο τουρισμό και τεράστιο ποσοστό μετανάστευσης του τοπικού πληθυσμού.

Σύμφωνα με έρευνες που δημοσιεύθηκαν το 2013 και 2014, υπολείμματα υδρογονανθράκων εντοπίζονται σε προϊόντα όπως το ελαιόλαδο, το κρασί, το μέλι, το σιτάρι και το γάλα που κάποτε εξήγαγε η περιοχή. Αξιοσημείωτο είναι ότι αν και για λόγους διαφθοράς και συγκάλυψης έχουν πραγματοποιηθεί ελάχιστες επιδημιολογικές έρευνες, σύμφωνα με στοιχεία από το Ιταλικό Ινστιτούτο Στατιστικής ISTAT (2016), η θνησιμότητα που σχετίζεται με αναπνευστικές νόσους αυξήθηκε στην περιοχή σε ποσοστό 29% από το 2006 έως το 2013.

Κόλπος του
Μεξικού, ΗΠΑ

Το 2010, έκρηξη σε
εξέδρα άντλησης
πετρελαίου της BP
προκάλεσε τη
διαρροή 5
εκατομμυρίων
βαρελιών αργού
πετρελαίου στον

Κόλπο του Μεξικού. Απαιτήθηκαν 3 μήνες έως ότου μπορέσουν να κλείσουν το πηγάδι εξόρυξης στα 1.500 μέτρα βάθος και να σταματήσει η διαρροή. Το πετρέλαιο κάλυψε 180.000 χλμ² θάλασσας και ακτής, από το Τέξας μέχρι την Αλαμπάμα, (δηλαδή περισσότερο από 2 φορές την έκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας), ενώ παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν περισσότεροι από 5.500 τόνοι τοξικών χημικών διασκορπιστικών (σύμφωνα με τις επίσημες παραδοχές της BP και ίσως πολύ περισσότεροι στην πραγματικότητα).

Τόσο οι κοινωνίες, όσο και η κυβέρνηση των ΗΠΑ παρατηρούσαν για μήνες σαν θεατές, τη μη-αναστρέψιμη οικολογική και κοινωνικό-οικονομική καταστροφή τους, ανήμποροι να επέμβουν ουσιαστικά. Παρ' όλα τα ιδιαίτερα αυστηρά μέτρα ασφαλείας που λήφθηκαν έπειτα από το ατύχημα, 6 νέα μεγάλα ατυχήματα καταγράφηκαν στην ίδια περιοχή από το 2011 έως το 2017.

Και αν όλα αυτά συμβαίνουν σε μία χώρα όπως οι ΗΠΑ, όπου όλοι γνωρίζουμε ότι τηρούνται από τα αυστηρότερα μέτρα ασφαλείας και ανταπόκρισης σε θαλάσσια ατυχήματα παγκοσμίως, με τους καλύτερους μηχανισμούς και υποδομές αντιμετώπισης, πώς θεωρούν οι υποστηρικτές και οι εταιρείες των εξορύξεων ότι θα μπορούν να διαχειριστούν ένα αντίστοιχο ή μικρότερο ατύχημα και ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν θα καταστρέψει τις ελληνικές θάλασσες;

Ας σκεφτούμε ένα αντίστοιχο σενάριο διαρροής πετρελαίου στις ελληνικές θάλασσες σε πηγάδι μεγάλου βάθους ή φωτιάς σε πλατφόρμα άντλησης υδρογονανθράκων που θα μπορούσε να διαρκεί για μήνες. Ποιες θα ήταν οι πραγματικές οικονομικές επιπτώσεις στον τουρισμό, στην αλιεία, στην ιχθυοκαλλιέργεια, στη δημόσια υγεία και στις θαλάσσιες μεταφορές, για να μην αναφερθούμε στην ποιότητα ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων και στην ελληνική φύση.

Αξίζει όμως να αναφέρουμε ότι έπειτα από τη μη-αναστρέψιμη καταστροφή που προκλήθηκε στον κόλπο του Μεξικού έγιναν – κατόπιν εορτής – μελέτες για να

υπολογίσουν τη χρηματική αξία που είχαν (προ του ατυχήματος) τα οικοσυστήματα της περιοχής. Για παράδειγμα, μόνο στην πολιτεία της Λουϊζιάνας, τα ετήσια οικονομικά οφέλη των οικοσυστημάτων εκτιμήθηκαν στα \$12 – \$47 δις, ενώ η συνολική αξία τους ως οικονομικός πόρος εκτιμήθηκε στα \$1.3 τρις. Αυτή η εκτίμηση αφορά σε μία περιοχή που αποτελείται κυρίως από βάλτους, υδροβιότοπους και αλιευτικές ζώνες. Ποιά θα ήταν η αντίστοιχη εκτίμηση των ελληνικών θαλάσσιων και χερσαίων οικοσυστημάτων ως οικονομικός πόρος;

Άραγε εδώ στην Ελλάδα θα μπορέσουμε να συνειδητοποιήσουμε εγκαίρως την πραγματική αξία των θαλασσών μας και των πραγματικών μας φυσικών πόρων ως ένα σημαντικό και αναντικατάστατο, μοναδικό παγκοσμίως, συγκριτικό πλεονέκτημα; Θα αντλήσουμε γνώση από το πάθημα των άλλων, ή θα χρειαστεί να περιμένουμε και εμείς ένα ατύχημα, και μόλις «έρθει ο ουρανός στο κεφάλι μας», να αρχίσουμε με τη σειρά μας να υπολογίζουμε κατόπιν εορτής τι χάσαμε και τι θα στερήσουμε από τις επόμενες γενιές; Ακόμα και μικρή πιθανότητα ατυχήματος να υπάρχει, αξίζει άραγε το ρίσκο να προκαλέσουμε μη-αναστρέψιμη οικολογική και κοινωνικό-οικονομική καταστροφή και να ακυρώσουμε τα πραγματικά συγκριτικά μας πλεονεκτήματα ως χώρα;

Καθώς η Ε.Ε. εστιάζει σε στρατηγικές γαλάζιας και πράσινης ανάπτυξης, σε μία εποχή που θεωρείται επαναστατική για τη μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα στις πολυάριθμες ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, πιστεύουμε πραγματικά ότι οι εξορύξεις αποτελούν βιώσιμη στρατηγική ανάπτυξης για την Ελλάδα; Σύμφωνα με τις τρέχουσες προβλέψεις, σε λιγότερο από μία δεκαετία ο πλανήτης θα έχει μεταβεί αποφασιστικά από τα ορυκτά καύσιμα στις ΑΠΕ και την ήπια διαχείριση των φυσικών πόρων, με πρώτη δραστική αναμενόμενη αλλαγή στην τεχνολογία των αυτοκινήτων που σήμερα καταναλώνουν περισσότερα τα μισά καύσιμα παγκοσμίως. Αναμένεται μάλιστα και συνεπακόλουθη κάθετη μείωση στην τιμή του πετρελαίου. Αξιοσημείωτο είναι ότι ανάμεσα στους πρωτοπόρους στην ανάπτυξη και εφαρμογή νέων μορφών ΑΠΕ είναι η Νορβηγία, η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγός χώρα της Ευρώπης και μία από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως. Στη Νορβηγία μάλιστα τα τελευταία χρόνια, έχει εγκατασταθεί δίκτυο «πρατηρίων» όπου γίνεται αυτό-παραγωγή και διάθεση υδρογόνου για χρήση ως καύσιμο αυτοκινήτων, ενώ πολυάριθμες είναι οι χώρες ανά τον πλανήτη που εγκαθιστούν γιγαντιαία δίκτυα σταθμών φόρτισης των ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων, τα οποία άλλωστε αναμένεται να επικρατήσουν τα επόμενα χρόνια.

Στην περίπτωση που η Ελλάδα επιλέξει τελικά να ακολουθήσει την στρατηγική ανάπτυξης μέσω των εξορύξεων υδρογονανθράκων σε στεριά και θάλασσα, οφείλουμε να

γνωρίζουμε ότι η πορεία αυτή θα είναι μη-αναστρέψιμη, καθώς όταν γίνουν οι πρώτες εγκαταστάσεις και επενδύσεις δε θα είναι δυνατόν να ανασταλούν έπειτα από λίγα χρόνια.

Οφείλουμε επίσης να γνωρίζουμε ότι για τις εταιρείες εξόρυξης, η Ελλάδα αποτελεί στρατηγικό στόχο, όχι για τα μικρά κοιτάσματά της, αλλά για το γεγονός ότι εάν ανοίξει το δρόμο για εξορύξεις υδρογονανθράκων σε μία τουριστική περιοχή της Ε.Ε., υψηλής φυσικής αξίας, έπειτα θα μπορούν να διεκδικήσουν εξορύξεις σε πολυάριθμες αντίστοιχες περιοχές του πλανήτη στις οποίες έχουν ήδη στοχεύσει.

Με στόχο την αποφυγή αυτού του τεράστιου κινδύνου, το Ινστιτούτο Αρχιπέλαγος, δίνοντας μία καθημερινή μάχη για την άμυνα της φύσης των ελληνικών θαλασσών, κάνει μία έκκληση στην κοινωνία των πολιτών να σταθεί άμεσα στο ύψος των περιστάσεων. Είναι χρέος όλων μας να ασκήσουμε την απαραίτητη πίεση και να ωθήσουμε την πολιτεία να διασφαλίσει το μακροπρόθεσμο όφελος των Ελλήνων πολιτών και όχι συγκεκριμένα επιχειρηματικά συμφέροντα.

Για το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Προστασίας «Αρχιπέλαγος»

Θοδωρής Τσιμπίδης

Διευθυντής